

SCHOOLVOORBEELDEN VAN BURGERPARTICIPATIE

ALPHE

Mozartsingel
Langebaan 176a - 176c

Vivaldihof
Langebaan 176b - 176d

De gemeente Alphen aan den Rijn kan bogen op twintig jaar ervaring met burgerparticipatie. Die ervaring heeft aangetoond wat je wel en niet aan burgers kan overlaten en hoe je dat in de praktijk organiseert. Uiteindelijk leidt dit, volgens de gemeente, tot kwaliteit. Stedelijk Interieur nam een kijkje bij vijf voorbeelden van burgerbetrokkenheid en haalde de lessen uit de levens-echte praktijk.

AUTEUR: Madelon Tijdkink | FOTOGRAFIE: Roelof Pot

Alphen aan den Rijn is een voorloper als het gaat om burgerbetrokkenheid. En zo denkt niet alleen de gemeente erover, ook bewoners zelf. Peter Westgeest, adviseur bewonersparticipatie bij de gemeente, denkt dat vier aspecten hierbij belangrijk zijn. 'Burgers willen meedoen, regisseren, meedenken en de mogelijkheid tot samenspel hebben. Het is alleen de vraag in hoeverre je dat aan ze over moet laten, en wanneer je als gemeente de touwtjes in handen moet hebben.'

Volgens Westgeest kan burgerparticipatie voor gemeenten veel voordelen hebben. 'De betrokkenheid van mensen bij hun omgeving is een groot voordeel, omdat ze hierdoor een positieve beleving van de woonomgeving krijgen. Bij het Europapark is dat bijvoorbeeld goed te zien. Daar heeft een samenwerking van meerdere inwoners van Alphen voor een mooi hondenuitlaatpark gezorgd. Mensen hebben daar zelf in geïnvesteerd en dat maakt dat het tegenwoordig ook drukker is in dat park. Iets waar je aan meewerkt, daar heb je een positief oordeel over.'

Het stimuleren van sociale contacten op deze manier is ook toe te passen bij ouderenflats of wijken waarin veel ouderen wonen, stelt Westgeest: 'Zorgen dat ze achter de geraniums vandaan komen. Die sociale cohesie is wel een doel op zich, dat zie je in ieder project terug, en heeft zichtbaar effect op de binding in de wijk.' Stevige sociale controle is daarnaast goed voor het veiligheidsgevoel in de wijk. Het samenwerken aan projecten heeft een positief effect op de veiligheidsbeleving.

3 EURO VOORDEEL PER VIERKANTE METER GROEN

Wel is het de vraag in hoeverre je als gemeente in projecten als deze moet investeren. Hoe veel is het je waard en wat zijn de financiële voordelen? Volgens Westgeest is dat concreet uit te rekenen. 'In eerste instantie kost participatie uiteraard geld, maar het is een investering. Over een oppervlakte van in totaal 6 hectare, verspreid over Alphen, is groen aangelegd dat door inwoners zelf wordt bijgehouden

en onderhouden. Daar heeft de gemeente ongeveer 3 euro voordeel per vierkante meter groen en dat is heel wat. Wij hebben veel minder omkijken naar het onderhoud, dat doen inwoners zelf. Wel zijn er kosten voor de begeleiding van die participatie, waar in eerste instantie de besparing op de kosten voor onderhoud tegenover staan. Op termijn, na enkele jaren, zullen we uiteindelijk terugverdienen. Een ander voordeel is dat mensen graag in een mooie omgeving willen wonen en dat verkoopt weer makkelijker. Goed voor de huizenmarkt en dus voor de gemeente.'

LESSEN UIT DE PRAKTIJK

Is burgerparticipatie altijd dé oplossing voor de openbare ruimte? Nee, in Alphen leerden ze ook de valkuilen kennen. Peter Westgeest: 'Je moet er wél voor zorgen dat je als gemeente zo veel mogelijk aansluit bij bestaande initiatieven, dan vind je datgene wat bewoners bindt. Daarvoor moet je als gemeente heel goed luisteren en projecten niet zelf in willen vullen. Want voor je het weet, maak je een ontwerp dat door bewoners niet wordt herkend, saai wordt gevonden en waar ze snel op zijn uitgekeken. Laat het echt iets van de bewoners zijn, dan heb je de meeste kans op continuïteit. Dat laatste is belangrijk, want wij kennen ook projecten waar bewoners zijn afgehaakt, omdat initiatiefnemers verhuisden of het werk op de schouders van een enkeling kwam.' Toch is Alphen meer dan blij met de betrokkenheid en inzet van haar burgers en laat in vijf succescases zien hoe dat werkt. S▶

Groene vingers kweken met stadslandbouw

Het Volkerak lijkt een doodgewone straat met rijtjeshuizen, maar tussen al het betonnen geweld ligt een openbare moestuin. Op een stuk grond van pakweg 25 vierkante meter wordt letterlijk stadslandbouw bedreven. Rob Braamhorst, docent en consultant op het gebied van duurzame voedselproductie, is initiatiefnemer en houdt de tuin bij. 'Het startte tijdens mijn studie permacultuur als mijn eindexamen-

opdracht', zegt hij. 'Het saai perkje dat hier eerst was, is getransformeerd tot een sociale ontmoetingsplek. Sociale cohesie is gestimuleerd door middel van het verbouwen van groenten.'

De stadsmoestuin draait nu twee jaar en is een groot succes: een nihil aantal vierkante meters is onbezet ('maar daar komen volgend jaar bakken te staan'). Voor de rest is het groen wat de klok slaat, met

vers geteelde aardappelen, kolen en courgettes, maar ook fruit zoals appels, peren, aardbeien en druiven. Langs de randen zijn bessenstruiken en kruidenplantjes geplaatst. Alle deelnemers mogen deze heerlijkheden uit het openbare gedeelte plukken, maar het voedsel dat in de bakken zit, staat op naam. Braamhorst: 'We hebben nagedacht over de indeling. Kleine bakken zijn voor kinderen, zodat zij overal

ook goed bij kunnen. Het is ontzettend leuk om te zien hoe kinderen verbaasd kunnen staan dat eten uit de grond komt. Ze telen zelf een kropje sla en eten het dan graag op. Of ze komen aardbeien of bessen plukken, dat zijn erg leuke dingen. Maar ook veel volwassenen hebben belangstelling: er zijn bijvoorbeeld gezinnen die een bak nemen en daarin hun eigen uien, selderij of ander voedsel verbouwen.'

Graffitikunst met een doel

Bij winkelcentrum De Ridderhof prijken, op een muur langs een naastgelegen flat, gedetailleerde portretten van componisten als Bach, Verdi en Vivaldi. 'Veel mensen geloven niet dat dit kan', zegt Yvonne Bense, initiatiefnemer, wijzend op de met graffiti gerealiseerde portretten. 'Anderhalf jaar geleden ontstond het idee om een schildering te laten maken. De muur was tot die tijd verwaarloosd, werd vaak illegaal beschilderd en kostte daardoor veel aan schoonmaakkosten.' Joost Zwanenburg, graffitikunstenaar, maakte een ontwerp dat aansloot bij de Componistenwijk waarin de muur staat. De gemeente voorzag in straatnaambordjes, het groen onder de muur en latexverf. Overige kosten – zo'n driekwart van het totaal – nam de Vereniging van Eigenaren voor haar rekening. Bewoners van de flat hielpen latexen en onderhouden het groen vandaag de dag. Het resultaat: een nette muur en geldbesparing voor de gemeente én de VvE. Zwanenburg: 'De bewoners zijn er blij mee. Er zijn eens posters op de muur geplakt, maar die zijn nog dezelfde dag weer weggehaald.' Een ander bijkomend voordeel is dat illegale graffiti wordt verdreven. Zwanenburg: 'Er heerst een code onder graffitischilders, over zo'n schildering zet je geen andere graffiti. Ik zit al redelijk lang in deze wereld en ken bijna iedereen. Het illegale zul je nooit tegenhouden, maar hiermee toon je wel aan dat graffiti ook kunst kan zijn.' De gemeente zat al langer met graffiti in haar maag. Vier jaar geleden werden twee legale graffitiplekken gecreëerd, waar schilders mogen maken wat ze willen. Zwanenburg: 'Omdat die plekken er zijn, wordt deze schildering met rust gelaten. Voor de gemeente is het leerzaam om te begrijpen hoe zo'n groep in elkaar zit. Onderling worden kunstenaars nu ook aangesproken. Dat is veel effectiever dan wanneer de politie erbij betrokken wordt.'

Schoffelen en een kop koffie

Als we aankomen bij de flat aan het Klaverhof staan ze al klaar, de groep bewoners die iedere dinsdagochtend stipt om tien uur bij elkaar komt om de groenperkjes voor de flat te schoffelen, te knippen en te snoeien. De zes heren Jaap Houtkoop, Joop van der Kleijn, Willem Gerse, Cor Merkenhof, Tiemen Siemons en Cees van de Rest doen dit al tien jaar en genieten er zichtbaar van. 'Hangouderen noemen ze ons ook wel', lacht Siemons, die met zijn kennis over groen min of meer de kar trekt. 'Eerst stonden hier verschrikkelijke rozen. De vereniging van huurders vroeg ons of we plantvakjes wilden creëren. In samenwerking met de gemeente is het gerealiseerd, wij zijn het gaan bijhouden.' De mannen werden enthousiast doordat zij ook inspraak hadden in het soort groen dat er aangelegd werd. Siemons: 'We zijn een paar dagen bezig geweest met het ontwerp. De gemeente schrok zich rot, die had nog nooit van bepaalde plantensoorten gehoord. We hebben ook bijzondere planten en bloemen gekozen, zoals de rode beuk of de Engelse roos. Dat maakt het leuker om bij te houden.' En het enthousiasme duurt nog steeds voort. Siemons: 'Snoeien doet bloeien. Het is iedere week een uurtje werk en daardoor is er geen onkruid. Het is nog wel de vraag wie het overneemt als wij wegvallen, ik denk niet dat er veel opvolgers zijn. Maar eigenlijk accepteren we ook geen grotere ploeg. Misschien gaan wij ook nog wel dertig jaar mee.' Na afloop van het interview schoffelen de heren nog even rustig verder. Met een welverdiende kop koffie in het vooruitzicht.

Vrolijk geblaf in het Europapark

Het Europapark in Alphen aan den Rijn is een park waar, als we er aankomen, de honden ons vrolijk tegemoet komen rennen. Pascaline Imhoff en Els Nijveldt zijn twee hondenbezitters die hier al jaren iedere dag lopen. 'Het is nu een erg mooi park, waar zelfs mensen vanuit andere delen van Alphen naartoe komen om hun hond uit te laten', vertelt Imhoff. Maar dat is niet altijd zo geweest. Voordat alle huidige voorzieningen er lagen, was dit gedeelte van het Europapark een bijna braakliggend stuk grond. Imhoff: 'In het kader van het initiatief "Blij met je wijk" heb ik bij buurtbewoners geïnformeerd wat zij graag in het park zouden willen zien. Ik heb naar aanleiding daarvan een plan ingediend bij de gemeente.' Met een groepje van ongeveer tien hondenliefhebbers is Imhoff aan de slag gegaan om een mooie hondenuitlaatplek te realiseren. Daar is een vaste club uit gekomen, die het Europapark nog steeds goed bijhoudt. 'Zo'n drie à vier keer per jaar komen we bij elkaar, ruimen we molshopen op en maaien we het gras', geeft Imhoff aan. Het park bevat tegenwoordig tunnels waar honden in kunnen kruipen en water, zand, boomstammen en grasvelden om lekker op te rennen. 'Alles is gerealiseerd met afvalmateriaal en heeft dus niks gekost. De voordelen voor de gemeente zijn groot: hondenpoep is gereguleerd en het park is een sociale ontmoetingsplek geworden. Ik heb er zelf ook nieuwe contacten gelegd. Mensen laten hun honden vaak op dezelfde tijden uit. Als je iemand dan een tijdje niet ziet, informeer je of je stuurt een mailtje. Dat is een goede dubbele functie.' Maar dat alles maakt de honden waarschijnlijk niet veel uit: die zijn zichtbaar blij met hun speelplaats.

